

1 Algemene gegevens

1.1 Titel van het project	Onderzoek naar terreingebruik van Zwarte Specht en Wespendif in Drenthe
1.2 Looptijd van het project	3 jaar
1.3 Trefwoorden (maximaal 5)	Terreingebruik, Zwarte Specht, Wespendif, Drenthe, Natura 2000

2 Categorie van het project

2.1 In welke categorie valt het project.	☒ Fundamenteel onderzoek
	☒ Translationeel of toegepast onderzoek
	☐ Wettelijk vereist onderzoek of routinematige productie
<i>U kunt meerdere mogelijkheden kiezen.</i>	☐ Onderzoek ter bescherming van het milieu in het belang van de gezondheid
	☒ Onderzoek gericht op het behoud van de diersoort
	☐ Hoger onderwijs of opleiding
	☐ Forensisch onderzoek
	☐ Instandhouding van kolonies van genetisch gemodificeerde dieren, niet gebruikt in andere dierproeven

3 Projectbeschrijving

3.1 Beschrijf de doelstellingen van het project (bv de wetenschappelijke vraagstelling of het wetenschappelijk en/of maatschappelijke belang)	In de Natura 2000-gebieden Drents-Friese Wold & Leggelderveld en het Dwingelderveld wordt bij de realisatie van een aantal Natura 2000-doelen een deel van het bos omgevormd tot open vegetatie (heide) en parklandschap. Door deze omvorming verdwijnt netto leefgebied voor twee andere doelsoorten, namelijk de Zwarte Specht in beide gebieden en Wespendif in het Drents Friese Wold & Leggelderveld. Het idee is dat het verlies aan leefgebied van beide soorten gemitigeerd kan worden door in het resterende bos de kwaliteit te verbeteren zodat er feitelijk geen achteruitgang van de populatie optreedt. Het inleveren van kwantiteit moet dus opgevangen worden door een vergroting aan kwaliteit. De centrale vraag is of dit kan. Om hier antwoord op te krijgen wordt met behulp van GPS-loggers het terreingebruik van Wespendif en Zwarte Specht gedurende drie jaar in beeld gebracht. Welke habitats worden geprefereerd of juist ontweken, en wat zijn de kenmerken van deze locaties? Deze kennis is noodzakelijk om te kunnen bepalen welke maatregelen kunnen worden
---	---

getroffen om de kwaliteit van het resterende leefgebied te verhogen.

- 3.2 Welke opbrengsten worden van dit project verwacht en hoe dragen deze bij aan het wetenschappelijke en/of maatschappelijke belang?
- Binnen dit project wordt kennis vergaart over de factoren die van belang zijn voor het voorkomen van Zwarte Specht en Wespendif in twee gebieden in Drenthe. De uitkomsten van deze studie zullen gebruikt worden om binnen de kaders van de herinrichting in beide gebieden het leefgebied voor de twee soorten te verbeteren. Het betreft twee soorten die het afgelopen decennium in Nederland een afname laten zien, wat de noodzaak voor effectieve beschermingsmaatregelen rechtvaardigt. Naast een belangrijke bijdrage voor effectievere bescherming levert een verbeterde kennis over de ecologie van beide vogelsoorten een bijdrage aan onze fundamentele kennis over de betreffende soorten, welke ook kan worden gebruikt voor bescherming in andere gebieden binnen Nederland.
- 3.3 Welke diersoorten en geschatte aantallen zullen worden gebruikt?
- We streven ernaar om in totaal 8 Zwarte Spechten en 6 Wespendifen met een GPS-logger uit te rusten. Alleen gezonde en volwassen vogels krijgen een logger.
- 3.4 Wat zijn bij dit project de verwachte negatieve gevolgen voor het welzijn van de proefdieren?
- De dieren worden gevangen, gemeten en uitgerust met een ring van het Vogeltrekstation. De logger wordt met behulp van een tuigje op de rug van de vogel bevestigd. De vogels zullen geconfronteerd worden met kortdurende stress (bij vangst en hanteren). Bij het dragen van de logger is er een (klein) risico op licht vervolg ongerief.
- 3.5 Hoe worden de dierproeven in het project ingedeeld naar de verwachte ernst?
- Matig ongerief
- 3.6 Wat is de bestemming van de dieren na afloop?
- De dieren blijven in hun natuurlijke habitat. Na afloop van het onderzoek worden de vogels terug gevangen om de logger te verwijderen. Gevangen vogels worden alleen vrijgelaten als de gezondheidstoestand van het dier dat toelaat en er geen gevaar is voor de volksgezondheid en het milieu.

4 Drie V's

- 4.1 **Vervanging**
Geef aan waarom het gebruik van dieren nodig is voor de beschreven doelstelling en waarom proefdiervrije alternatieven niet gebruikt kunnen worden.
- De betreffende dieren zijn de doelsoort. Er is momenteel geen andere manier om positionele informatie voor de betreffende soorten met de noodzakelijke mate van detail te verzamelen. Kleurringen is bij Wespendif en Zwarte Specht geen optie, omdat de vogels voor het betreffende doel onvoldoende frequent kunnen worden afgelezen en bovendien de kans bestaat dat door het zoeken naar en aflezen van geringde vogels dit tot verstoring kan leiden en daarmee onnatuurlijk gedrag. Bij soorten die in lage dichtheden voorkomen en een verborgen levenswijze hebben, zoals Wespendif en Zwarte Specht, geldt bovendien dat het aantal aflezingen per definitie te klein zal zijn. Vervanging door dieren uit gevangenschap is niet mogelijk omdat deze dieren geen natuurlijk gedrag vertonen, en dus geen representatief beeld zouden geven van het terreingebied. Het gaat om het bestuderen van vogels in het wild.

4.2 **Vermindering**

Leg uit hoe kan worden verzekerd dat een zo gering mogelijk aantal dieren wordt gebruikt.

Er wordt altijd een afweging gemaakt tussen zo min mogelijk dieren gebruiken, maar nog wel voldoende gegevens verzamelen om goede conclusies te kunnen trekken. Door 8 Zwarte Spechten en 6 Wespddieven met een GPS-logger uit te rusten wordt met deze minimale steekproef veel kwalitatieve informatie verzameld, die voldoende is om eventuele individuele verschillen in terreingebruik te onderzoeken.

4.3 **Verfijning**

Verklaar de keuze voor de diersoort(en). Verklaar waarom de gekozen diermodel(len) de meest verfijnde zijn, gelet op de doelstellingen van het project.

Het onderzoek wil achterhalen hoe in het wild levende Zwarte Spechten en Wespddieven hun leefgebied gebruiken.

Vermeld welke algemene maatregelen genomen worden om de negatieve (schadelijke) gevolgen voor het welzijn van de proefdieren zo beperkt mogelijk te houden.

Omdat niet helemaal zeker is of Zwarte Spechten hinder kunnen/zullen ondervinden van de dataloggers worden eerst in de vorm van een pilot twee individuen met de loggers uitgerust, en wordt de mate van ongerief en haalbaarheid van de doelstellingen bepaald.

De GPS-loggers zijn zeer licht, ze wegen niet meer dan 3% van het lichaamsgewicht. Het bevestigingstuigje wordt ter plekke aangepast voor de vogel in de hand. Zo kan het tuigje niet losraken en de bewegingsvrijheid van de vogel verminderen. De gegevens van de GPS-loggers worden op afstand uitgelezen, waardoor de vogels niet gevangen hoeven te worden voor de data. Voor alle dierproeven geldt dat vogels worden gevangen met een voor de betreffende soort en periode toegelaten en beproefde vangmethode, waarbij een minimaal risico op letsel van de vogel aanwezig is.

5 In te vullen door de CCD

Publicatie datum

30-11-2015

Beoordeling achteraf

Andere opmerkingen